

Møter med det flerkulturelle Norge

Fanny Duckert og Gro Therese Lie

Møter med det flerkulturelle Norge

Fanny Duckert og Gro Therese Lie har vært medredaktører for temanummeret «Møter med det flerkulturelle Norge».

Verden gjennomgår dramatiske sosiale, informasjonsmessige og teknologiske forandringer. Det innebærer både krav om tilpasning og økte muligheter til å kontrollere levemåter og utvikling. Dramatiske forandringer er ikke et nytt fenomen i menneskehetens historie. Det som er nytt, er det enorme omfanget og den akselererende hastigheten, kombinert med en globalisering som tydeliggjør vår avhengighet av hverandre.

Daglig blir vi gjennom media minnet om at vi lever i en globalisert verden. Hendelser i andre deler av verden berører oss på godt og vondt. Befolkningen er i økende grad flerkulturell, og vi reiser oftere ut over landegrensene. Giddens (2001) beskriver globalisering som en frakobling av forholdet mellom avstand og tid. Med dagens kommunikasjonssystemer kan kunnskap og kultur deles simultant verden rundt. To mexikanske helseforskere, Frenk og Gomez-Dantes (2002), omtaler globaliseringen som «avstandenes død». De påpeker at internasjonale reiser ble tredoblet i årene 1980 til 2000. Internasjonal telefontrafikk nådde allerede i 2001 opp i over 100 billioner samtaler per år; i tillegg kommer den digitale utviklingen med Internett og e-post.

De sosiale gevinstene med elektroniske teknologier kommer ikke uten omkostninger. De er tilgjengelige for mange, mobile og lette å implementere via et globalt nettverk som ikke kjenner internasjonale grenser, men de er tilsvarende vanskelige å kontrollere. Internett kan brukes til skadelige formål av hvem som helst. Et eksempel er netthandel med farmasøytiske produkter, som psykofarmaka og antibiotika. Ulike regelverk i ulike land bidrar til mangelfull kontroll med salg, og omsetning av antibiotika skaper resistens, slik at vi svekkes i kampen mot sykdommer. Økt reisevirksomhet bidrar i seg selv til spredning av sykdommer. De lengste interkontinentale flyturene er kortere enn inkubasjonstiden for mange infeksjonssykdommer. Vi er i en ny biokulturell tid, der både folk, mikrober og varer reiser, så vel som ideer, ideologier og livsstiler.

Samtidig øker fattigdommen i verden. Gapet mellom fattig og rik utvides både lokalt i de enkelte land og globalt, mellom verdensdeler og nasjoner (United Nations, 2005). Dette gjelder også i Norge. Nye former for sosial eksklusjon og marginalisering blir næret av gamle fordelinger av fattigdom og ulik tilgang på kunnskap, tjenester og mulighet for medbestemmelse. Eksklusjon og ulikhet hører til globaliseringens mørke sider. Mangel på sensitivitet for lokale, ikke-dominante

kulturer er en annen. Det er et paradoks at vi i en tid med økt teknologisk kommunikasjon og nye muligheter til å komme nærmere hverandre opplever økt intoleranse, fremmedfrykt og dogmatisme.

Mens mange av oss får økt bevegelsesfrihet og kan reise på kryss og tvers i verden, blir andre tvangsflyttet etter krig og katastrofer. Migrasjon er et alminnelig trekk i samtiden som skaper nye minoritetsgrupper. Motivene for å flytte på seg er mangfoldige og varierte. En ofte uventet belastning for innvandrerfamilier er sosiokulturell og økonomisk motgang og påtvungne livsstilsmessige forandringer. De opplever seg marginalisert og tappet for ressurser, samtidig som de mister innflytelse over sitt private livsrom.

For å forstå denne verden i forandring er vi avhengige av både globale og lokale forståelsesmåter, av både minoritets- og majoritetskulturer, og vi må ha mulighet til å se dem i sammenheng.

Globalisering, psykologi og psykologer

I kjølvannet av krig og katastrofer har krisepsykologer involvert seg i hjelpearbeid i andre land. Stout (2004) hevder at psykologer gjennom sin utdanning bør ha spesielle forutsetninger for flerkulturell bevissthet, og med alle våre redskaper for endring har vi enorme påvirkningsmuligheter. Derfor må psykologer engasjere seg globalt. I løpet av det neste tiåret vil det sannsynligvis være en million psykologer på verdensbasis. Ifølge Bandura (2002) er psykologi den disiplinen som er best egnet til å integrere og utvikle kunnskap om menneskers tilpasning og mestring. Den fanger det komplekse samspillet mellom intrapersonlige og interpersonlige, biologiske og sosiostrukturelle aspekter ved menneskelig fungering: «With the growing primacy of human agency in virtually all spheres of life, the field of psychology should be articulating a broad vision of human beings, not a reductive fragmentary one.»

Vestlig psykologi er i økende grad premissleverandør for globale hjelpetiltak. Psykologiske teorier, tester og behandlingsmodeller er eksportartikler. Men dette har også sine baksider. Tomilson (1997, i Bhugra & Mastrogianni, 2004) ser globalisering som et ledd i en vestlig imperialisme, ikke ulik kolonialismen, og som en del av vår tradisjonelle streben etter kulturelt hegemoni.

Vestlig psykologi anvendes også overfor minoritetskulturer og immigranter i vårt eget land. Norske psykologer må forholde seg til et stadig mer mangfoldig og sammensatt samfunn, og til klienter med variert etnisk bakgrunn. Spørsmålet er om vi har den nødvendige multikulturelle skolering og sensitivitet for å håndtere det flerkulturelle Norge. Vestlig psykologi representerer teori og empiri fra et bestemt kulturelt ståsted, men anvendes ofte som om vårt perspektiv er nøytralt og har

allmenngyldig status. Vi har en tendens til å undervurdere betydningen av kultur. Derfor trenger vi forskningsbasert kunnskap. Vi håper at temanummeret du nå har i hånden, kan bidra til økt kunnskap og debatt om utfordringer og muligheter i dette arbeidet. Det handler både om tilrettelegging av helsetjenestene og om gode kultur møter og flerkulturell identitet. Bidragsyterne representerer det flerkulturelle Norge, både i kraft av sitt engasjement, sin yrkespraksis og sin personlige identitet.

Referanser

- Bandura, A. (2001). The changing face of psychology at the dawning of a globalization era. *Canadian Psychology*, 42, 12–24.
- Bhugra, D. & Mastrogianni, A. (2004). Globalisation and mental disorders. *British Journal of Psychiatry*, 184, 10–20.
- Frenk, J. & Gomez-Dantes, O. (2002). Globalisation and the challenges to health systems. *British Medical Journal*, 325, 95–97.
- Giddens, A. (2001). *The global third way debate*. Oxford: Blackwell.
- Stout, C. E. (2004). Global initiatives. *American Psychologist*, 59, 844–853.
- United Nations (2005). *The inequality predicament: Report on the world social situation 2005*. Department of Economic and Social Affairs. New York: United Nations.